

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Фармацевтичний

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

« 01 »

08

2023 р.

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕДИЧНЕ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНЕ ПРАВО»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Освітньо-професійна програма: Управління охороною здоров'я та фармацевтичним бізнесом

Одеса - 2023

Затверджено:

Засіданням кафедри менеджменту охорони здоров'я
Одеського національного медичного університету

Протокол № 1 від "28" 08 2023р.

Завідувач кафедри Олена РУДІНСЬКА

Розробники:

завідувач кафедри, к.е.н., доц. Рудінська О. В.

доцент кафедри, к.ю.н., доц., медичний адвокат Валах В.В.

професор кафедри, д.пед.н., доц. Анненкова І.П.

професор кафедри, д.е.н., доц. Борщ В.І.

доцент кафедри, к.істор.н., доц. Дружкова І.С.

ТЕМА 1.
ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я І
ФАРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

Мета: Набуття здобувачем вищої освіти знань базових засад медичного та фармацевтичного права, в т.ч. його ознак, джерел, функцій; співвідношення охорони здоров'я, медичного права, фармацевтичного права і біоетики

Загальна характеристика права. Поняття права,. Загальна характеристика правового регулювання охорони здоров'я в Україні. Загальна характеристика медичного права: поняття ознаки, джерела, функції. Медичне законодавство та його місце в системі правових знань. Загальна характеристика фармацевтичного права: поняття, ознаки, джерела, функції. Фармацевтичне законодавство та його місце в системі правових знань.

Основні поняття:

1. Право: поняття та ознаки
2. Норма права: поняття, структура.
3. Медичне право: поняття, структура
4. Фармацевтичне право: поняття, структура
5. Охорона здоров'я: нормативне розуміння
6. Біоетика: нормативне розуміння та елементи.

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.

Медичне право

Як галузь права

Медичне право – комплексна галузь права, яка регулює організаційні, майнові, особисті немайнові відносини, що виникають у зв'язку із проведенням санітарно-епідеміологічних заходів і наданням лікувально-профілактичної допомоги громадянам.

Як система нормативних актів

Медичне право – сукупність нормативних актів, що регулюють відносини між громадянином і лікувально-профілактичною установою, між пацієнтом і медичним працівником у сфері організації, а також прав, обов'язків і відповідальності у зв'язку із проведенням діагностичних, лікувальних, санітарно-гігієнічних заходів.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ:

Обов'язкова доповідь, яка супроводжується презентацією, на практичному занятті із демонстраційними матеріалами (в Microsoft PowerPoint або Microsoft Word) на 7 - 10 хвилин. Презентація повинна містити не менше 7 - 10 слайдів (кількість слайдів не має жорсткого обмеження, вона залежить від специфіки обраної теми).

В презентації необхідно надати короткий опис загальної проблеми в контексті визначеної теми, розкрити головні елементи обраної теми, навести приклади, узагальнити результати, зробити висновки, надати список використаних джерел (за необхідністю).

1. Структура норми медичного права на прикладі закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
2. Особливості фармацевтичного права України
3. Структура норми фармацевтичного права на прикладі закону України «Про лікарські засоби»
4. Розвиток біоетики в Україні.
5. Основи біоетичні принципи права України

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

1. Поняття права, його ознаки, джерела, функції.
2. Загальна характеристика правового регулювання охорони здоров'я в Україні.

3. Медичне законодавство та його місце в системі правових знань.
4. Фармацевтичне законодавство та його місце в системі правових знань.
5. Співвідношення охорони здоров'я, медичного права, фармацевтичного права і біоетики.

Тестування:

Право громадян України на охорону здоров'я гарантується:

- А) Конституцією України
- Б) Цивільним кодексом України
- В) Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
- Г) Кримінальним кодексом України

Медичне право України є:

- А) самостійною галуззю права
- Б) комплексною галуззю права
- В) комплексною підгалуззю права
- Г) комплексним інститутом права

Нормативно-правовим актом, який не входить до нормативно - правової бази системи захисту прав пацієнтів, є:

- А) Конституція України
- Б) Цивільний кодекс України
- В) Кримінальний кодекс України
- Г) Кодекс законів про працю України

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Медичне право: нормативно – правові акти. Ч. 2 / Упор: І.Я. Сенюта (гол. ред.), Ю.С. Гуменюк, М.М. Семерак, Х.Я. Терешко; – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право». 2018. – 520 с.
2. Грін О. О. Загальне медичне право: Навчальний посібник: Альб.схем. Ужгород: Видавництво «ФОП Сабов А.М.», 2017.
3. Медичне право: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. Б. Булеци; д-ра юрид. наук, проф. М. В. Менджул. 2-ге вид., перероб. і допов., Київ: Юрінком Інтер, 2024. 672 с.
4. Терзі О. О. Концепція адміністративно-правового забезпечення охорони здоров'я в Україні / О. О. Терзі: [моногр.]. Одеса : Гельветика. 2019. 288 с. URL: <file:///C:/Users/USERS/Downloads/TerziO.pdf>
5. Терзі О. О. Концепція адміністративно-правового забезпечення охорони здоров'я ч.2 / О. О. Терзі: [моногр.]. Київ; Одеса : Фенікс, 2022. 368 с. Режим доступу: <https://jurkniga.ua/contents/kontseptsiya-administrativno-pravovogo-zabezpechennya-okhoroni-zdorovya.pdf>
6. Охорона здоров'я і права людини: ресурсний посібник / ред. Дж. Коен, Т. Езер, П. МакАдамс, М. Мілоф; пер. з англ. Н. Шевчук; наук. ред. укр. версії І. Сенюта. – 5-те вид., доповнене. – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2019. – 600 с.
7. Фармацевтичне правознавство. Модуль 1 : навч.-метод. посіб. до практ. занять для студентів фармац. ф-тів, (спеціальність «Фармація») / І. М. Алексеєва, О. Г. Алексеєв, М. А. Аніщенко. Запоріжжя: ЗДМУ, 2017. 133 с. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/6603/1/Фарм.%20право%20%2016-17.pdf>
8. Сарibaєва Г.М. Систематизація адміністративного законодавства в сфері охорони здоров'я в Україні: теорія, досвід та перспективи. К.: Гельветика, 2019. 392 с.

9. Сироїд Т.Л. Міжнародні стандарти в галузі забезпечення права на здоров'я та практика їхнього застосування. К., 2021. 166 с.
10. Чеховська І.В. Медичне право: навч.посіб. Ун-т ДФС України. Ірпінь, 2020. 480 с.

Додаткова:

1. Валах В.В. Право дитини-пацієнта на тактовне лікування. Право України. 2020. №1. С. 85-96.
2. Viktoriia V. Valakh, Denis M. Sytnikov. Analysis of ECHR decisions about the legal regime of medical privacy. *Legea și viața*. 2020. №10-11. P.9-24
3. Olha Yuryk, Anatoly Stashkevich, Ruslan Chornyi, Zhanna Chorna, Tetiana Kronivets, Viktoriia Valakh. The Correlation Between The Right To Medical Secrecy And The Employer's Right To Receive Information On The Employee's Health State // *International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.21 No.7, July 2021. P.103-107
4. Кримінальна відповідальність працівників закладу охорони здоров'я: сучасні тенденції. Навчальний посібник / С.П. Кошова, З.В. Гбур, О.І. Пархоменко-Куцевіл. Кам'янець-Подільський: ТОВ "Друкарня Рута", 2021. 104 с.
5. Паліативна та хоспісна допомога : підручник / [Вороненко Ю. В. та ін.]; за ред. акад. НАМН України Ю. В. Вороненка, чл.-кор. НАМН України Ю. І. Губського ; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика. Вінниця: Нова Книга, 2017. 385 с.
6. Терзі О. О. Визначення поняття «Охорона здоров'я» / О. О. Терзі // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2018. № 51. С. 46-49. URL: <https://www.onmedu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7030/Terzi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
7. Терзі О. О. Генеза становлення предиктивної медицини // *Widomosci Lekarskie* . 2019. Tom LXXII. С. 99-102. URL: <https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7065/Terzi.pdf?sequence=1>
8. Терзі О. О. Правові засади вакцинації // *Wiadomosci Lekarskie*. 2018 . Вип. 3. С. 714-718. URL: <https://europemc.org/article/med/29783254>
9. Hendel N. World Health Organization (WHO) / *Research Handbook on International Conflict and Security Law*. T.M.C. Asser Press. 2022. P. 733-759

Електронні інформаційні ресурси:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: www.who.int .
2. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statreports.html>.
3. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: www.euro.who.int.
4. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.
5. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
6. Медична інформаційна система: офіційний веб-сайт компанії Мед-експерт. URL: <http://medexpert.ua/ua/medichnij-zaklad/31-medichnij-zaklad/pro-ryнку-v-iznoho-medychnoho-turyzmu-v-ukraini>.
7. Медико - правовий портал. URL: <http://103-law.org.ua>.
8. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.
9. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.
10. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>.
11. Національна академія медичних наук України. URL: www.amnu.gov.ua.
12. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.

ТЕМА 2.

МІЖНАРОДНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, МЕДИЧНІЙ, ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ СФЕРАХ І ПРАВ ЛЮДИНИ

Мета: набуття здобувачем вищої освіти знань щодо міжнародних, регіональних та національних стандартів у сфері охорони здоров'я, прав людини у різних сферах охорони здоров'я.

Основні поняття:

1. Стандарти ВООЗ.
2. Національні стандарти України у сфері охорони здоров'я: поняття та види.
2. Класифікація прав людини в сфері охорони здоров'я.

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК. РОЗВ'ЯЗАННЯ СИТУАЦІЙНИХ ЗАДАЧ

Задача 1. 80-річна пацієнтка страждала на цироз печінки. З часом її стан почав погіршуватися та вона потерпала від нестерпних болів. Знеболюючі препарати не допомагали. Вона почала просити лікаря умертвити її. Лікар після тижня вмовлювань, йому стало шкода хвору й він, використовуючи медичні препарати, які протипоказані при такому діагнозі, провів пацієнтці штучне припинення життєдіяльності.

Яке право у сфері охорони здоров'я порушено з боку лікаря у даному випадку? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 2. Під час затримання особи, яка підозрюється в скоєнні зґвалтування та вбивства, остання заподіяла собі ножем декілька поранень в ділянці верхньої третини лівого передпліччя.

Чи необхідно такій особі надавати медичну допомогу? Відповідь обґрунтуйте.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ/РЕФЕРАТИВ

Обов'язкова доповідь, яка супроводжується презентацією, на практичному занятті із демонстраційними матеріалами (в Microsoft PowerPoint або Microsoft Word) на 7 - 10 хвилин. Презентація повинна містити не менше 7 - 10 слайдів (кількість слайдів не має жорсткого обмеження, вона залежить від специфіки обраної теми).

В презентації необхідно надати короткий опис загальної проблеми в контексті визначеної теми, розкрити головні елементи обраної теми, навести приклади, узагальнити результати, зробити висновки, надати список використаних джерел (за необхідністю).

1. Місце та роль права людини на охорону здоров'я у правовому статусі людини і громадянина.
2. Юридичні гарантії забезпечення права людини на охорону здоров'я.
3. Право людини на особисту недоторканність у галузі охорони здоров'я.

4. Моделі інформування пацієнта про стан його здоров'я.

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

1. Право людини на життя і медична практика: питання співвідношення.
2. Право людини на життя в Рішеннях Європейського Суду з прав людини.
3. Право людини на медичну інформацію: загальна характеристика і правове забезпечення.
4. Право людини на медичну таємницю: загальна характеристика і правове забезпечення.
5. Правова танатологія: загальна характеристика.

Тестування:

Вкажіть у відповіді, під яким номером, неправильно названо вид обов'язків громадян у сфері охорони здоров'я:

- А) піклуватися про своє здоров'я та здоров'я дітей
- Б) не шкодити здоров'ю інших громадян
- В) у передбачених законодавством випадках проходити профілактичні медичні огляди і робити щеплення
- Г) безоплатно здавати кров або її компоненти для подальшого безпосереднього використання їх для лікування

Одне з основних прав людини у сфері охорони здоров'я, яке закріплене Конституцією України:

- А) право на медичну допомогу
- Б) право на вільний вибір лікаря та лікувального закладу
- В) заборона відмови у прийнятті до закладів охорони здоров'я осіб, що є ВІІ-інфікованими чи хворими на СНІД, а також ущемлення прав їх рідних і близьких на цій підставі
- Г) право на інформовану добровільну згоду на медичне втручання

Стаття 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (1950) гарантує кожній фізичній чи юридичній особі право на розгляд судом упродовж _____ строку цивільної, кримінальної, господарської, адміністративної справи, а також справи про адміністративне правопорушення, в якій вона є стороною:

- А) виваженого
- Б) короткого
- В) розумного
- Г) справедливого

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Медичне право: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. Б. Булеци; д-ра юрид. наук, проф. М. В. Менджул. 2-ге вид., перероб. і допов., Київ: Юрінком Інтер, 2024. 672 с.
2. Всеобщая декларация прав человека [Электронный ресурс] : принята и провозглашена в резолюции 217 А (III) Генеральной Ассамблеи от 10 декабря 1948 года. – Электрон. дан. (1 файл). – Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Название с экрана.
3. Хартия социальных прав и гарантий граждан независимых держав [Электронный ресурс]: затв. Міжпарламентською Асамблеєю держав - учасників Співдружності Незалежних Держав 29 жовтня 1994р. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу:

<http://zakon4.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

4. Про інформацію [Електронний ресурс] : закон України від 01.10.1992 року. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

5. Про страхування [Електронний ресурс] : закон України від 07.03.1996 року. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

6. Основи законодавства України про охорону здоров'я [Електронний ресурс] : закон України від 19.11.1992 року. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

7. Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань [Електронний ресурс] : постанова КМ України від 17.08.1998 № 1303. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

8. Про затвердження Програми подання громадянам гарантованої державою безоплатної медичної допомоги [Електронний ресурс] : постанова КМ України від 11.07.2002 р. N 955. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

Увага! Законодавство може змінюватись - слідкуйте за змінами!

Додаткова:

1. Валах В.В. Право дитини-пацієнта на тактовне лікування. Право України. 2020. №1. С. 85-96.
2. Булеца С.Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я (Порівняльно- правовий аспект): Монографія. - Ужгород: Ліра, 2006. - 172 с.
3. Головченко В., Грузова Л. Лікарська таємниця як медико-правова проблема // Юридичний вісник України. - 2001. - 21-27 лип.
4. Дешко Л. До питання про визначення охорони здоров'я в законодавстві України // Підприємництво, господарство і право. - 2007. - № 4. - С. 65-68.
5. Охорона здоров'я та права людини: Ресурсний посібник // Дж. Коен, Т. Езер, П. Мак Адамс, М. Мілоф: пер. з англ. Н. Шевчук; наук. ред. укр. версії І. Сенюта. - 5-те вид., доп. - Львів: «Медицина і право», 2011. - 600 с

Електронні інформаційні ресурси:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: www.who.int .
2. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statreports.html>.
3. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: www.euro.who.int.
4. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.
5. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
6. Медична інформаційна система: офіційний веб-сайт компанії Мед-експерт. URL: <http://medexpert.ua/ua/medichnij-zaklad/31-medichnij-zaklad/pro-ryнку-v-iznoho-medychnoho-turyzmu-v-ukraini>.
7. Медико - правовий портал. URL: <http://103-law.org.ua>.
8. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.
9. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.
10. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>.
11. Національна академія медичних наук України. URL: www.amnu.gov.ua.
12. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.

ТЕМА 3.

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ МЕДИЧНИХ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПРАВІДНОСИН ТА МЕХАНІЗМИ І ПРОЦЕДУРИ ЗАХИСТУ ЇХНІХ ПРАВ

Мета: набуття здобувачем вищої освіти знань щодо базових прав та обов'язків медичних та фармацевтичних працівників, а також пацієнтів, процедур захисту їх прав та законних інтересів.

Основні поняття:

1. Правовий статус пацієнта.
2. Правовий статус медичного і фармацевтичного працівника.
3. Лікарська таємниця.
4. Етичний кодекс лікаря України
5. Етичний кодекс фармацевтичного працівника України.

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК. РОЗВ'ЯЗАННЯ СИТУАЦІЙНИХ ЗАДАЧ

Задача 1. У великій міській лікарні прооперований хворий Н., 60 років, з приводу аденоми передміхурової залози II стадії. Останні роки громадянин Н. страждав також фіброзом лівого легкого, церебральним склерозом, глаукомою. Після операції він був поміщений до реанімації. Через 2 дні, коли його стан різко погіршився, його дружина звернулася до лікаря, а потім до завідуючого відділенням з проханням скасувати ряд сильнодіючих препаратів, які, як показав багаторічний досвід лікування, погано переносять хворий. У зв'язку з категоричною відмовою і загрозою перевести хворого з реанімації, вона намагалася розповісти лікарям, які з ліків зазвичай допомагають чоловікові, просила проінформувати про стан його здоров'я і методах лікування. У всьому цьому їй було грубо відмовлено.

Які права пацієнта, гарантовані законодавством України були порушені?

До якої посадової особи має право звернутися пацієнт або його родичі у разі порушення цих прав?

Задача 2. У зв'язку з ювілеєм однієї з лікарень районного центру готувався сюжет про успіхи цієї клініки для місцевої преси та телебачення. Журналістами проводилися бесіди з медичним персоналом, хворими. Фіксувалися на відеоплівку окремі медичні маніпуляції та обладнання. Через місяць вийшла газета, а також сюжет на місцевому телебаченні, де розповідалося про досягнення, проблеми та перспективи клініки, в тому числі інформація про здоров'я підлітка, який страждав тяжкою недугою з несприятливим прогнозом для лікування. Виникли випадки психологічного тиску з боку однолітків, яким стала відома дана інформація, що призвело підлітка до спроби самогубства.

Чи можна розцінювати цей випадок як приклад порушення прав пацієнта?

Чи є підстави для виникнення юридичної відповідальності у зв'язку з розголошенням лікарської таємниці?

Задача 3. Громадянин К., який працює лікарем-хірургом у комунальному закладі охорони здоров'я, 15.05.2019 р. пройшов атестацію на підтвердження першої кваліфікаційної категорії. Станом на 15.05.2024 року він не подав документів для чергової атестації. Які правові наслідки у цій ситуації наступають для громадянина К.?

Задача 4. До громадянки Ж., яка працює медичною сестрою у дитячому садку, звернулась її сусідка із проханням надати медичну допомогу її батькові похилого віку, який щойно отримав термічний опік кип'ятком. Громадянка Ж. відмовилась надати медичну допомогу, мотивуючи свої дії тим, що вона немає досвіду лікування таких хворих і порадила викликати карету швидкої медичної допомоги. Чи правомірні дії медичної сестри в цьому випадку?

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ

Обов'язкова доповідь, яка супроводжується презентацією, на практичному занятті із демонстраційними матеріалами (в Microsoft PowerPoint або Microsoft Word) на 7 - 10 хвилин. Презентація повинна містити не менше 7 - 10 слайдів (кількість слайдів не має жорсткого обмеження, вона залежить від специфіки обраної теми).

В презентації необхідно надати короткий опис загальної проблеми в контексті визначеної теми, розкрити головні елементи обраної теми, навести приклади, узагальнити результати, зробити висновки, надати список використаних джерел (за необхідністю).

1. Основні права та обов'язки пацієнтів при наданні їм медичної допомоги.
2. Правові підстави розголошення медичної таємниці без згоди пацієнта.
3. Основні форми захисту прав медичних працівників.
4. Етичні засади статусу фармацевтичного працівника.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

1. Охарактеризуйте основні права та обов'язки пацієнта.
2. Охарактеризуйте основні права та обов'язки закладу охорони здоров'я.
3. Опишіть правові основи взаємодії медичного працівника та закладу охорони здоров'я
4. Надайте характеристику інформованій добровільній згоді пацієнта на надання йому медичної допомоги.
5. Надайте характеристику згоді пацієнта на надання та обробку його персональних даних.

Тестування

Які з перелічених відомостей не належать до лікарської таємниці:

- А) відомості про перебування громадянина у трудових правовідносинах
- Б) відомості про медичне обстеження
- В) відомості про інтимну і сімейну сторони життя громадянина
- Г) відомості про хворобу

Надання медичної допомоги без згоди громадян допускається:

- А) у всіх випадках, що загрожують життю і здоров'ю пацієнта;
- Б) щодо осіб, які страждають захворюваннями, що представляють небезпеку для навколишніх;
- В) щодо осіб, які страждають важкими психічними розладами;
- Г) щодо осіб, які вчинили суспільно небезпечні діяння, на підставах і в порядку,

встановлених законодавством України

Сукупність етичних норм, необхідних медичним працівникам для виконання своїх професійних обов'язків – це:

- А) норми моралі
- Б) норми етики
- В) норми медичної етики
- Г) медична деонтологія

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я [Електронний ресурс] : закон України від 19.11.1992 року. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
2. Про захист персональних даних [Електронний ресурс]: закон України від 01.06.2010. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
3. Медичне право: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. Б. Булеци; д-ра юрид. наук, проф. М. В. Менджул. 2-ге вид., перероб. і допов., Київ: Юрінком Інтер, 2024. 672 с.
5. Терзі О. О. Концепція адміністративно-правового забезпечення охорони здоров'я ч.2 / О. О. Терзі: [моногр.]. Київ; Одеса : Фенікс, 2022. 368 с. Режим доступу: <https://jurkniga.ua/contents/kontseptsiya-administrativno-pravovogo-zabezpechennya-okhoroni-zdorovya.pdf>
6. Охорона здоров'я і права людини: ресурсний посібник / ред. Дж. Коен, Т. Езер, П. МакАдамс, М. Мілоф; пер. з англ. Н. Шевчук; наук. ред. укр. версії І. Сенюта. – 5-те вид., доповнене. – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2019. – 600 с.
7. Фармацевтичне правознавство. Модуль 1 : навч.-метод. посіб. до практ. занять для студентів фармац. ф-тів, (спеціальність «Фармація») / І. М. Алексеєва, О. Г. Алексеєв, М. А. Аніщенко. Запоріжжя: ЗДМУ, 2017. 133 с. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/6603/1/Фарм.%20право%20%2016-17.pdf>
10. Чеховська І.В. Медичне право: навч.посіб. Ун-т ДФС України. Ірпінь, 2020. 480 с.

Додаткова:

1. Валах В.В. Право дитини-пацієнта на тактовне лікування. Право України. 2020. №1. С. 85-96.
2. Viktoriia V. Valakh, Denis M. Sytnikov. Analysis of ECHR decisions about the legal regime of medical privacy. *Legea și viața*. 2020. №10-11. P.9-24
3. Olha Yuryk, Anatoly Stashkevich, Ruslan Chorny, Zhanna Chorna, Tetiana Kronivets, Viktoriia Valakh. The Correlation Between The Right To Medical Secrecy And The Employer's Right To Receive Information On The Employee's Health State // *International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.21 No.7, July 2021. P.103-107
4. Кримінальна відповідальність працівників закладу охорони здоров'я: сучасні тенденції. Навчальний посібник / С.П. Кошова, З.В. Гбур, О.І. Пархоменко-Куцевіл. Кам'янець-Подільський: ТОВ "Друкарня Рута", 2021. 104 с.
5. Паліативна та хоспісна допомога : підручник / [Вороненко Ю. В. та ін.]; за ред. акад. НАМН України Ю. В. Вороненка, чл.-кор. НАМН України Ю. І. Губського ; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика. Вінниця: Нова Книга, 2017. 385 с.
6. Терзі О. О. Визначення поняття «Охорона здоров'я» / О. О. Терзі // *Науковий вісник*

Ужгородського національного університету. Серія Право. 2018. № 51. С. 46-49. URL: <https://www.onmedu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7030/Terzi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

7. Терзі О. О. Генеза становлення предиктивної медицини // Widomosci Lekarskie . 2019. Tom LXXII. С. 99-102. URL: <https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7065/Terzi.pdf?sequence=1>

8. Терзі О. О. Правові засади вакцинації // Wiadomosci Lekarskie. 2018 . Вип. 3. С. 714-718. URL: <https://europemc.org/article/med/29783254>

9. Hendel N. World Health Organization (WHO) / Research Handbook on International Conflict and Security Law. T.M.C. Asser Press. 2022. P. 733-759

Електронні інформаційні ресурси:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: www.who.int .
2. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statreports.html>.
3. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: www.euro.who.int.
4. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.
5. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
6. Медична інформаційна система: офіційний веб-сайт компанії Мед-експерт. URL: <http://medexpert.ua/ua/medichnij-zaklad/31-medichnij-zaklad/pro-ryнку-v-iznoho-medychnoho-turyzmu-v-ukraini>.
7. Медико - правовий портал. URL: <http://103-law.org.ua>.
8. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.
9. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.
10. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>.
11. Національна академія медичних наук України. URL: www.amnu.gov.ua.
12. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.
13. Українська Медична Рада. URL: <http://www.medicalcouncilukraine.org>.
- 14.

ТЕМА 4.

ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У МЕДИЧНІЙ І ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ СФЕРАХ

Мета: набуття здобувачем вищої освіти знань щодо базових засад юридичної відповідальності медичних та фармацевтичних працівників у при наданні медичної та фармацевтичної допомоги населенню; розуміння принципових відмінностей окремих видів юридичної відповідальності медичних та фармацевтичних працівників: матеріальної, дисциплінарної, цивільної, адміністративної та кримінальної.

Основні поняття:

1. Правопорушення у сфері охорони здоров'я: поняття та склад
2. Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я: поняття та види.

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК. РОЗВ'ЯЗАННЯ СИТУАТИВНИХ ЗАДАЧ

Задача 1. У квітні 2022 р. гр. Ц. звернувся за медичною допомогою до лікаря-кардіолога гр. Т. до центральної районної лікарні з приводу поганого самопочуття. Лікар подивившись на ЕКГ серця, що було попередньо зроблене, жодних відхилень не виявив. Оглянувши шию пацієнта, лікар зробив висновок, що зважаючи на ріст гр. Ц., у нього може бути защемлення. Після проведеного медичного втручання щодо вправлення диску у шийному відділі хребта, стан пацієнта значно погіршився. З кінця квітня і до початку червня гр. Ц. знаходився на лікуванні у спеціалізованій клінічній лікарні. Було встановлено діагноз – підвивих атланта-аксіального з'єднання та призначено лікування, зокрема фіксуєючий комірць. Після проведення службової перевірки управління охорони здоров'я було встановлено, що лікар сертифікату по масажу і мануальній терапії немає. У висновку експерта було відзначено, що лікар – кардіолог не повинен був проводити жодних фізичних маніпуляцій на шийному відділі хребта хворого. ...лікар міг спричинити травму – розтягнення м'язів шиї, що супроводжувалося відчуттям болю.

Проаналізуйте ситуацію, дайте їй правову характеристику. Вкажіть, які правові та деонтологічні норми було порушено. Визначте вид юридичної відповідальності за вчинене діяння медичним працівником.

Задача 2. Гр. А., 1958 р. н., звернувся до лікаря терапевта амбулаторно-поліклінічного закладу зі скаргами на біль голови, підняття тиску. У цей день він, незважаючи на вік і стан здоров'я, провів в очікуванні практично всю зміну цього лікаря, оскільки вона приймала пацієнтів не кваплячись, а також відлучалась зі свого кабінету без жодних пояснень хворим, що очікували в черзі. За 30 хв. до закінчення своєї роботи лікар повідомила, що сьогодні вже більше нікого приймати не буде, оскільки повинна написати багато медичних документів. Лікар повідомила, що всі, хто не отримав допомоги сьогодні, можуть, зважаючи на їх стан, який вона оцінила «на око», прийти на прийом в інший день.

Проаналізуйте дану ситуацію з правової точки зору. Які права людини порушено в даному випадку? З'ясуйте, до якого виду відповідальності може бути притягнутий лікар?

Задача 3. 23-річний житель м. К. після ДТП був доставлений до ЦРЛ, де йому протягом трьох діб надавалась інтенсивна медична допомога за основним діагнозом – черепно-мозкова травма. Через дві доби пацієнт помер. У протоколі патологоанатомічного розтину йшлося про те, що причиною смерті стала закрыта травма шлунково-кишкового тракту з обширним крововиливом, яка при лікуванні взагалі не була діагностована.

Дайте правову оцінку ситуації. Визначте вид юридичної відповідальності за вчинене діяння медичним працівником. Якими будуть Ваші дії як керівника закладу охорони здоров'я?

Задача 4. Під час відпустки лікар приховав своє відношення до медицини й не надав допомогу хворому із серцевим нападом, аргументуючи тим, що він перебуває у відпустці. В результаті несвоєчасного надання медичної допомоги хворому останній помер.

Дайте правову оцінку ситуації. Чи буде лікар притягнутий до юридичної відповідальності? Якщо так, то до якого виду?

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ

Обов'язкова доповідь, яка супроводжується презентацією, на практичному занятті із

демонстраційними матеріалами (в Microsoft PowerPoint або Microsoft Word) на 7 - 10 хвилин. Презентація повинна містити не менше 7 - 10 слайдів (кількість слайдів не має жорсткого обмеження, вона залежить від специфіки обраної теми).

В презентації необхідно надати короткий опис загальної проблеми в контексті визначеної теми, розкрити головні елементи обраної теми, навести приклади, узагальнити результати, зробити висновки, надати список використаних джерел (за необхідністю).

1. Підстави звільнення від юридичної відповідальності медичних працівників.
2. Особливості юридичної відповідальності пацієнтів за законодавством України.
3. Виконання рішень судів у медичних справах.
4. Співвідношення понять “медична помилка”, “лікарська помилка” та “нещасний випадок”.
5. Юридична оцінка дефектів надання медичної допомоги.

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

1. Назвіть підстави притягнення до юридичної відповідальності медичних та фармацевтичних працівників.
2. Охарактеризуйте кожен вид юридичної відповідальності медичних та фармацевтичних працівників.
3. Поняття та класифікація ятрогеній.
4. Нещасні випадки у медичній практиці.

Тестування:

Рішення про госпіталізацію громадян без їх згоди або згоди їх законних представників приймається:

- А) лікарем
- Б) консилиумом лікарів-спеціалістів
- В) судом
- Г) головним лікарем закладу охорони здоров'я

Документи, які не складають нормативно-правову базу притягнення медичних працівників до дисциплінарної відповідальності:

- А) трудовий договір, укладений між медичним працівником та закладом охорони здоров'я
- Б) колективний договір, що діє у конкретному закладі охорони здоров'я
- В) Кодекс законів про працю України
- Г) Дисциплінарний Статут медичних працівників

Сучасним українським законодавством медичним працівникам заборонено:

- А) проводити операційні втручання та гіпноз
- Б) виконувати обов'язки експерта на вимогу правоохоронних органів
- В) застосовувати медичне втручання, яке може викликати розлад генетичного апарату людини
- Г) займатися підприємницькою діяльністю

Дефект надання медичної допомоги, що пов'язаний з неправильними діями медичного персоналу, який характеризується добросовісною помилкою за відсутності ознак умисного або необережного злочину – це:

- А) лікарська помилка
- Б) лікарське недбальство
- В) лікарська омана
- Г) карне правопорушення

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України: Верховна Рада України; Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України.-1996.- № 30.- Ст. 141.
2. 4. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Закон від 16.01.2003 р. № 435-IV // Інформаційний бюлетень НКРЕ. - 2003 р., № 7.
3. 5. Кримінальний кодекс України: Верховна Рада України; Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25–26. — Ст. 131.
4. 6. Кодекс законів про працю України: Верховна Рада УРСР; Закон від 10.12.1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР.- 1971 р.- Додаток до № 50.
5. 7. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Верховна Рада УРСР; Закон від 07.12.1984 р. № 8073-X// Відомості Верховної Ради Української РСР.-1984.-Додаток до № 51.- Ст.1122.

Додаткова:

1. Медичне право: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. Б. Булеци; д-ра юрид. наук, проф. М. В. Менджул. 2-ге вид., перероб. і допов., Київ: Юрінком Інтер, 2024. 672 с.
2. Медичне право: нормативно – правові акти. Ч. 2 / Упор: І.Я. Сенюта (гол. ред.), Ю.С. Гуменюк, М.М. Семерак, Х.Я. Терешко; – Львів: Вид-во ЛЮБФ «Медицина і право». 2018. – 520 с.
3. Грін О. О. Загальне медичне право: Навчальний посібник: Альб.схем. Ужгород: Видавництво «ФОП Сабов А.М.», 2017.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
2. Медико - правовий портал. URL: <http://103-law.org.ua>.
3. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.
4. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.
5. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>.
6. Портал нормативних актів України та Всесвітньої медичної асоціації. URL: http://search.ligazakon.ua/search/law/npa/?s=search&idView=LZ_SUITE_NPA&beginPos=1&countBlock=10&kw2=82089
7. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.

ТЕМА 5.
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ОКРЕМИХ ВИДІВ МЕДИЧНОЇ І ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета: набуття здобувачем вищої освіти знань щодо базових засад правового регулювання окремих видів медичної та фармацевтичної допомоги: сімейної медицини, репродуктивної, паліативної, хоспісної, профілактики та лікування інфекційних хвороб, телемедицини, обігу лікарських засобів та товарів медичного призначення; формування компетентностей щодо захисту права інтелектуальної власності у медичній та фармацевтичній сферах.

Основні поняття:

1. Сімейна медицина: правові основи.
2. Репродуктивні права людини.
3. Паліативна та хоспісна допомога: правові основи.
4. Телемедицина: правові засади.
5. Право інтелектуальної власності: поняття та особливості застосування в медицині та фармації.

ПЛАН

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

**2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.
РОЗВ'ЯЗАННЯ СИТУАТИВНИХ ЗАДАЧ**

Задача 1. До досвідченої акушерки НДІ акушерства і педіатрії в приватному порядку звернулися батьки 16-річної дівчини з проханням за винагороду, але таємно зробити їй аборт. Вони пояснили, що дочка зізналася, що її згвалтували, і після цього настала вагітність, термін якої обчислюється 14 тижнів, але їм це стало відомо тільки тепер. На сімейній раді вирішили не заявляти про згвалтування і взагалі приховати цю ганьбу. Акушерка увійшла в становище сім'ї, у себе вдома провела операцію з переривання вагітності в стерильних умовах, з використанням принесених з відділення інструментів. Чи є в цьому випадку правопорушення?

Задача 2. До дитячої міської лікарні поступив дванадцятирічний хлопчик, доставлений після падіння з балкона 3 поверху з ушкодженнями, що викликали крововтрату. Було потрібно термінове переливання крові, однак батьки, мусульмани за віросповіданням, не дали згоду лікарям на переливання крові. Лікарі, після інформування батьків про наслідки їх відмови не стали робити цю процедуру, намагаючись зупинити кров медикаментозними засобами, але дитина померла від крововтрати. Чи відповідальний медичний персонал за смерть хлопчика?

Задача 3. Хвора, яка страждала на депресивно-маніакальний психоз, стала проявляти ознаки агресії та неадекватної поведінки. У зв'язку з черговим нападом сусіди хворої жінки звернулися за швидкою медичною допомогою з проханням її госпіталізувати. Сама пацієнтка та її родичі були проти госпіталізації. Тим не менш, жінка була поміщена до психіатричної лікарні. Чи правомірні дії медичних працівників? Який порядок госпіталізації осіб, які страждають психічними захворюваннями? В яких нормативних актах він визначений?

Задача 4. Сімнадцятирічна громадянка С., не перебуваючи в зареєстрованому шлюбі, звернулася до закладу охорони здоров'я, у якому проводять операції зі штучного запліднення з проханням про здійснення такого виду медичного втручання, оскільки страждає на безпліддя незрозумілої етіології. Однак їй відмовили у проведенні операції штучного запліднення, посилаючись на те, що у гр. С. відсутні медичні показання до такого виду медичного втручання. Чи правомірна відмова у здійсненні штучного запліднення громадянки С.?

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ:

Обов'язкова доповідь, яка супроводжується презентацією, на практичному занятті із демонстраційними матеріалами (в Microsoft PowerPoint або Microsoft Word) на 7 - 10 хвилин. Презентація повинна містити не менше 7 - 10 слайдів (кількість слайдів не має жорсткого обмеження, вона залежить від специфіки обраної теми).

В презентації необхідно надати короткий опис загальної проблеми в контексті визначеної теми, розкрити головні елементи обраної теми, навести приклади, узагальнити результати, зробити висновки, надати список використаних джерел (за необхідністю).

1. Законодавче забезпечення донорства органів та інших анатомічних матеріалів.
2. Соматичні права і генетичний ризик.
3. Порядок і умови використання анатомічних матеріалів померлих осіб.
4. Заходи протидії торгівлі органами та іншими анатомічними матеріалами за законодавством України
5. Особливості обігу лікарських засобів при наданні паліативної і хоспісної допомоги.
6. Державна політика боротьби з тютюнопалінням в Україні.
7. Правовий статус особи, якій надається психіатрична допомога

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

1. Охарактеризуйте основні види медичної допомоги, а також права та обов'язки пацієнта та медичного працівника у рамках таких правовідносин.
2. Стандарти захисту інтелектуальної власності у сфері охорони здоров'я.

Тестування:

Первинна лікувально-профілактична допомога – це:

- А) невідкладна допомога на місці травми
- Б) допомога, яка надається за територіальною ознакою сімейними лікарями чи іншими лікарями загальної практики
- В) допомога, яка надається за територіальною ознакою лікарями будь-якої спеціальності
- Г) допомога, яка надається лікарями, що мають відповідну спеціалізацію і можуть забезпечити більш кваліфіковану діагностику та лікування, ніж сімейні лікарі

Вилучення нирки у живого донора допускається:

- А) тільки у випадку, якщо він дієздатний і досяг віку 18 років
- Б) тільки у випадку, якщо він дієздатний
- В) якщо він не досяг віку 18 років або визнаний в установленому порядку недієздатним, - за письмовою згодою його законного представника;
- Г) якщо він не досяг віку 18 років або визнаний в установленому порядку недієздатним, - за письмовою згодою його законного представника, а у виняткових випадках, коли зволікання

у проведенні відповідної операції загрожує життю реципієнта, а отримати таку згоду неможливо - без згоди донора і його законного представника

Стерилізація недієздатної фізичної особи:

- А) заборонена законодавством
- Б) можлива за згодою її опікуна
- В) можлива за наявності медичних показань
- Г) можлива за наявності медичних показань та може бути проведена лише за згодою її опікуна

До лікарні привезли громадянина М., який втратив свідомість на вулиці, і перехожі викликали карету швидкої медичної допомоги. Від огляду і госпіталізації громадянин М. відмовився, посилаючись на те, що його релігійні переконання не дозволяють йому звертатися за медичною допомогою. Медичні працівники намагалися роз'яснити йому, що втрата свідомості може бути ознакою серйозного захворювання і переконували погодитися на огляд, але громадянин М. не погодився і його відпустили додому. Чи правильно вчинили медичні працівники в цьому випадку?

- А) Медичні працівники вчинили правильно, оскільки відповідно до ч. 1 ст. 43 Основ законодавства України про охорону здоров'я згода інформованого відповідно до статті 39 цих Основ пацієнта необхідна для застосування методів діагностики, профілактики і лікування;
- Б) Медичні працівники вчинили неправильно, оскільки відповідно до ч. 2 ст. 43 Основ законодавства України про охорону здоров'я у невідкладних випадках, коли реальна загроза життю хворого є наявною, згода хворого або його законних представників на медичне втручання не потрібна;
- В) Медичні працівники вчинили не правильно, оскільки відповідно до ч. 3 ст. 43 Основ законодавства України про охорону здоров'я якщо відсутність згоди може призвести до тяжких для пацієнта наслідків, лікар зобов'язаний йому це пояснити; якщо і після цього пацієнт відмовляється від лікування, лікар має право взяти від нього письмове підтвердження, а при неможливості його одержання - засвідчити відмову відповідним актом у присутності свідків;
- Г) Медичні працівники вчинили правильно, оскільки відповідно до ч. 4 ст. 43 Основ законодавства України про охорону здоров'я пацієнт, який набув повної цивільної дієздатності і усвідомлює значення своїх дій та може керувати ними, має право відмовитися від лікування.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Медичне право: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. Б. Булеци; д-ра юрид. наук, проф. М. В. Менджул. 2-ге вид., перероб. і допов., Київ: Юрінком Інтер, 2024. 672 с.
2. Медичне право: нормативно – правові акти. Ч. 2 / Упор: І.Я. Сенюта (гол. ред.), Ю.С. Гуменюк, М.М. Семерак, Х.Я. Терешко; – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право». 2018. – 520 с.
3. Грін О. О. Загальне медичне право: Навчальний посібник: Альб.схем. Ужгород: Видавництво «ФОП Сабов А.М.», 2017.
4. Медичне право : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С.Б. Булеци; д-ра юрид. наук, доц. М.В. Менджул. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2021. 720 с. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/44786/1/медичне%20право_друк_05_08.pdf
5. Терзі О. О. Концепція адміністративно-правового забезпечення охорони здоров'я в

- Україні / О. О. Терзі: [моногр.]. Одеса : Гельветика. 2019. 288 с. URL: <file:///C:/Users/USERS/Downloads/TerziO.pdf>
6. Терзі О. О. Концепція адміністративно-правового забезпечення охорони здоров'я ч.2 / О. О. Терзі: [моногр.]. Київ; Одеса : Фенікс, 2022. 368 с. Режим доступу: <https://jurkniga.ua/contents/kontseptsiya-administrativno-pravovogo-zabezpechennya-okhoroni-zdorovya.pdf>
 7. Охорона здоров'я і права людини: ресурсний посібник / ред. Дж. Коен, Т. Езер, П. МакАдамс, М. Мілоф; пер. з англ. Н. Шевчук; наук. ред. укр. версії І. Сенюта. – 5-те вид., доповнене. – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2019. – 600 с.
 8. Фармацевтичне правознавство. Модуль 1 : навч.-метод. посіб. до практ. занять для студентів фармац. ф-тів, (спеціальність «Фармація») / І. М. Алексєєва, О. Г. Алексєєв, М. А. Аніщенко. Запоріжжя: ЗДМУ, 2017. 133 с. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/6603/1/Фарм.%20право%20%2016-17.pdf>
 9. Сарibaєва Г.М. Систематизація адміністративного законодавства в сфері охорони здоров'я в Україні: теорія, досвід та перспективи. К.: Гельветика, 2019. 392 с.

Додаткова:

1. Валах В.В. Право дитини-пацієнта на тактовне лікування. Право України. 2020. №1. С. 85-96.
2. Viktoriia V. Valakh, Denis M. Sytnikov. Analysis of ECHR decisions about the legal regime of medical privacy. *Legea și viața*. 2020. №10-11. P.9-24
3. Olha Yuryk, Anatoly Stashkevich, Ruslan Chorny, Zhanna Chorna, Tetiana Kronivets, Viktoriia Valakh. The Correlation Between The Right To Medical Secrecy And The Employer's Right To Receive Information On The Employee's Health State // *International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.21 No.7, July 2021. P.103-107
4. Кримінальна відповідальність працівників закладу охорони здоров'я: сучасні тенденції. Навчальний посібник / С.П. Кошова, З.В. Гбур, О.І. Пархоменко-Куцевіл. Кам'янець-Подільський: ТОВ "Друкарня Рута", 2021. 104 с.
5. Паліативна та хоспісна допомога : підручник / [Вороненко Ю. В. та ін.]; за ред. акад. НАМН України Ю. В. Вороненка, чл.-кор. НАМН України Ю. І. Губського ; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика. Вінниця: Нова Книга, 2017. 385 с.
6. Терзі О. О. Визначення поняття «Охорона здоров'я» / О. О. Терзі // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2018. № 51. С. 46-49. URL: <https://www.onmedu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7030/Terzi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
7. Терзі О. О. Генеза становлення предиктивної медицини // *Widomosci Lekarskie* . 2019. Tom LXXII. С. 99-102. URL: <https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7065/Terzi.pdf?sequence=1>
8. Терзі О. О. Правові засади вакцинації // *Wiadomosci Lekarskie*. 2018 . Вип. 3. С. 714-718. URL: <https://europepmc.org/article/med/29783254>
9. Hendel N. World Health Organization (WHO) / *Research Handbook on International Conflict and Security Law*. Т.М.С. Asser Press. 2022. P. 733-759.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Департаменті управління та контролю якості медичних послуг МОЗ України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/en/struktura>.
2. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statreports.html>.
3. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: www.euro.who.int.
4. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
5. Національна академія медичних наук України. URL: www.amnu.gov.ua.

6. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.
7. Українська Медична Рада. URL: <http://www.medicalcouncilukraine.org>.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Основна:

1. Медичне право: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. Б. Булеци; д-ра юрид. наук, проф. М. В. Менджул. 2-ге вид., перероб. і допов., Київ: Юрінком Інтер, 2024. 672 с.
2. Медичне право: нормативно – правові акти. Ч. 2 / Упор: І.Я. Сенюта (гол. ред.), Ю.С. Гуменюк, М.М. Семерак, Х.Я. Терешко; – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право». 2018. – 520 с.
3. Грін О. О. Загальне медичне право: Навчальний посібник: Альб.схем. Ужгород: Видавництво «ФОП Сабов А.М.», 2017.
4. Терзі О. О. Концепція адміністративно-правового забезпечення охорони здоров'я в Україні / О. О. Терзі: [моногр.]. Одеса : Гельветика. 2019. 288 с. URL: <file:///C:/Users/USERS/Downloads/TerziO.pdf>
5. Терзі О. О. Концепція адміністративно-правового забезпечення охорони здоров'я ч.2 / О. О. Терзі: [моногр.]. Київ; Одеса : Фенікс, 2022. 368 с. Режим доступу: <https://jurkniga.ua/contents/kontseptsiya-administrativno-pravovogo-zabezpechennya-okhoroni-zdorovya.pdf>
6. Охорона здоров'я і права людини: ресурсний посібник / ред. Дж. Коен, Т. Езер, П. МакАдамс, М. Мілоф; пер. з англ. Н. Шевчук; наук. ред. укр. версії І. Сенюта. – 5-те вид., доповнене. – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2019. – 600 с.
7. Фармацевтичне правознавство. Модуль 1 : навч.-метод. посіб. до практ. занять для студентів фармац. ф-тів, (спеціальність «Фармація») / І. М. Алексеєва, О. Г. Алексеєв, М. А. Аніщенко. Запоріжжя: ЗДМУ, 2017. 133 с. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/6603/1/Фарм.%20право%20%2016-17.pdf>
8. Сарыбаєва Г.М. Систематизація адміністративного законодавства в сфері охорони здоров'я в Україні: теорія, досвід та перспективи. К.: Гельветика, 2019. 392 с.
9. Сироїд Т.Л. Міжнародні стандарти в галузі забезпечення права на здоров'я та практика їхнього застосування. К., 2021. 166 с.
10. Чеховська І.В. Медичне право: навч.посіб. Ун-т ДФС України. Ірпінь, 2020. 480 с.

Додаткова

1. Валах В.В. Право дитини-пацієнта на тактовне лікування. Право України. 2020. №1. С. 85-96.
2. Viktoriia V. Valakh, Denis M. Sytnikov. Analysis of ECHR decisions about the legal regime of medical privacy. *Legea și viața*. 2020. №10-11. P.9-24
3. Olha Yuryk, Anatoly Stashkevich, Ruslan Chorny, Zhanna Chorna, Tetiana Kronivets, Viktoriia Valakh. The Correlation Between The Right To Medical Secrecy And The Employer's Right To Receive Information On The Employee's Health State // *International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.21 No.7, July 2021. P.103-107
4. Кримінальна відповідальність працівників закладу охорони здоров'я: сучасні тенденції. Навчальний посібник / С.П. Кошова, З.В. Гбур, О.І. Пархоменко-Куцевіл. Кам'янець-Подільський: ТОВ “Друкарня Рута”, 2021. 104 с.
5. Паліативна та хоспісна допомога : підручник / [Вороненко Ю. В. та ін.]; за ред. акад. НАМН України Ю. В. Вороненка, чл.-кор. НАМН України Ю. І. Губського ; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика. Вінниця: Нова Книга, 2017. 385 с.
6. Терзі О. О. Визначення поняття «Охорона здоров'я» / О. О. Терзі // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2018. № 51. С. 46-49. URL:

<https://www.onmedu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7030/Terzi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Терзі О. О. Генеза становлення предиктивної медицини // *Widomosci Lekarskie* . 2019. Том LXXII. С. 99-102. URL:

<https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7065/Terzi.pdf?sequence=1>

Терзі О. О. Правові засади вакцинації // *Wiadomosci Lekarskie*. 2018 . Вип. 3. С. 714-718.

URL: <https://europepmc.org/article/med/29783254>

Hendel N. World Health Organization (WHO) / *Research Handbook on International Conflict and Security Law*. T.M.C. Asser Press. 2022. P. 733-759.

Інформаційні ресурси:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: <https://www.who.int/> .
2. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: <https://www.who.int/europe/home?v=welcome>
3. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=242>
4. Державний заклад «Центр громадського здоров'я України»: офіційний веб-сайт. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/main.html>
5. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>
6. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>
7. Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.dec.gov.ua/>
8. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
9. Одеська обласна державна адміністрація: офіційний веб-сайт. URL: <https://oda.od.gov.ua/>
10. Департамент охорони здоров'я Одеської обласної державної адміністрації: офіційний веб-сайт. URL: <https://mednet.od.gov.ua/>
11. Одеська міська рада: офіційний веб-сайт. URL: <https://omr.gov.ua/>
12. Департамент охорони здоров'я Одеської міської ради: офіційний веб-сайт. URL: <http://medportal.odessa.ua/>
13. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Національна академія медичних наук України. URL: <https://amnu.gov.ua/>
15. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: <https://umj.com.ua/uk>
16. Практика управління медичним закладом: журнал. URL: <https://e.med-info.net.ua/>
17. Портал нормативних актів України. URL: <https://liga360.ligazakon.net/>
18. Українська Медична Рада. URL: <http://www.medicalcouncilukraine.org/index.php/uk/>
19. Український центр охорони здоров'я <https://uhc.org.ua/>
20. Медична цифрова платформа Doc.ua. URL: <https://doc.ua/ua/kliniki/odessa/all>
21. Український центр охорони здоров'я. URL: <https://uhc.org.ua/>

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні практичні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь у практичному занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з розв'язання практичних ситуацій з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 80% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь у практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.